

Distro war Arnod an euskareg

© Fabrice Leroy - bebelkano.deviantart.com

Derzh en deus graet al levr ha kalzik a gaoz zo bet diwar e benn. Urgwir blijadur eo kaout un arnodskid a seurt-se e brezhoneg, kalz a zanvez ennañ ha kinniget brav. Meneget e vez ingal er c'haozeadennoù diwar-benn dazont ar brezhoneg. Un doare levr dave e teu da vezañ.

HA KLEVET EO ?

Souezhet e c'haller bezañ un tamm memes tra o klevet tud zo. Seblantout a reont bezañ o tizoleiñ traoù zo bet embannet a bell zo gant Breizhiz ivez. Un diouganer na vez disprizet nemet en e vro, a lavarer. Ma, gwell a se, bepred, ma c'hall al levr-se bezañ digoret daoulagad brezhonegerien zo. Talvezout a ra ar boan, a gav deomp, distreiñ un tamm war un toullad mennozhioù stur a gaver el levr ha gwelet penaos emañ kont e Breizh.

Lodenn gentañ al levr a ginnig "ur stern evit adperc'hennañ ar yezhoù". Adal ar gerioù kentañ-se e c'haller en em c'houlenn ha loc'hañ a reomp e Breizh da vat war ar memes diazez hag en Euskadi. Klevet a reer alies c'hoazh muioc'h a anv eus "mirout", "derc'hel" ar yezh eget a "adperc'hennañ" hag a "c'hounit tachenn". E-giz pa vije ensanket e pep Breizhad ar soñj ez eo kilañ tonkad didorus ar brezhoneg.

"Ahel an identelezh eo ar yezh" a lenner el levr. Ar pezh a lavar ivez Alan Stivell e niverenn ziwezhañ *Bretons* : "ur bobl zo hiziv an deiz [e Breizh, NGAS¹], a-raok komz eus Istor, dre ma'z eus ur yezh dibar. Ur bobl he deus krouet en ur yezh dibar a dalvez doareoù soñjal dibar". Ha pa ne vefe nemet ur bihanniver eus ar boblañs oc'h ober gant ar yezh e c'hall ar peurrest

eus annezidi ar vro en em harpañ war bezañs ha buhez ar yezh dibar, piaouel. Gwir eo se e Breizh hag en Iwerzhon. E stad mell-droad Roazhon ez eo al lizherennoù a ya d'ober ar ger "Roazhon", R-O-A-Z-H-O-N, a vez huchet gant ar suporterien, ha n'eo ket "Rennes". Ur skouer eus an arouez kreñv ez eo ar brezhoneg evit tud dic'houzvez a-grenn war ar yezh a-hend-all.

YEZH FAMILH, YEZH VROADEL

Unan eus arvezioù dedennusañ al levr eo an displegadenn war ar c'hefridioù a c'hall, pe get, bezañ sammet gant pep yezh. Pemp kefridi bennañ zo hag a glot gant pemp live : personel, familh, labour, lec'hel, broadel. Bez' e rank ar pemp kefridi-se mont asambles evit ma vo asur dazont ar yezh. Taolomp ur sell ouzh ar

E diskar-amzer 2011 e oa deuet er-maez doare brezhonek Arnod an euskareg, alc'hwezioù evit adperc'hennañ ar yezh hag an identelezh, bet troet gant Padrig an Habask. Ul levr a bouez, kalz a zanvez ennañ. E Breizh e vo daou zarvoud a bouez ivez a-benn dibenn miz Meurzh : testenn ar politikerezh yezh nevez, kinniget d'ar mouezhiañ e Kuzul-rannvro Breizh ha manifestadeg Kemper, aozet gant Kevre Breizh. Ar mare mat evit teurel ur sell a nevez ouzh al levr eta.

brezhoneg ha gwelomp penaos emañ kont dre vras. Evit a sell ouzh ar gefridi bersonel n'omp ket re fall. Bez' e c'hall neb a gar ober eus ar brezhoneg yezh kentañ e empenn, ha kaout evel-se e identelezh vrezhonek personel. Gant live ar familh ez eus un dalc'h bras-bras. Un hanter-kant vloaz zo bennak ez eo echu an treuzkas hengounel e Breizh-lzel. Familhoù brezhonek 2012 zo holl familhoù o deus dibabet bezañ familhoù brezhonek. Un dibab ha na vez ket atav aes d'ober pa vezer nevez vrezhoneger. Un dibab a-enep froud ar galleg.

Chomet e-pad pell yezh labour ar beizanted hag ar besketaerien emañ ar brezhoneg war e dalaroù er gennad kentañ-se. Un elfenn a spi zo avat pa weler e kresk a vloaz da vloaz an niver a bostoù a ranker ober gant ar brezhoneg evit mont warno. Kalonekausoc'h c'hoazh : war liesseur-taat ez a ar postoù-labour-se. Ma tenn c'hoazh ar braz anezho d'ar c'helenn e weler, tammig-ha-tammig, ar brezhoneg oc'h ober e blasig e tachennoù nevez. Ur 1 600 post brezhonek bennak zo hiziv an deiz. Pell a vezañ dister eo eta. Evit a sell ouzh ar gefridi lec'hel ez eo luziet an traoù evit ar brezhoneg. N'eus ket mui a gornbro unyezhek. Broioù ma vez aesoc'h en em gavout gant brezhonegerien ne lavaran ket. Un dachenn vuhez a dalvez un dra bennak eo ar "broioù" e Breizh. Un dachenn a-feson eo evit reiñ lañs d'ur vuhez sokial vrezhonek. Rak mard eo pouezus ar rouedadoù galloudel² netra ne gemero plas an darempred a zen da zen er gwirvoud. Gwriennet en un douar bennak e rank bezañ ar yezh. Hag en em gavout a reomp gant ar pempvet kefridi, an hini vroadel. Broadel zo bet skrivet rak

"ar yezh a seven ar gefridi vroadel a gemero lec'h eben", p.22. Dre ma'z eus bet miret ouzh ar brezhoneg a seveniñ e gefridi vroadel ez eo bet kemeret e blas gant ar galleg. "Evit gellout bevañ war o douaroù o deus ezhomm an holl yezhoù seveniñ pemp kefridi gentañ ar skeul. Hogen ma teu ur yezh da seveniñ unan eus ar c'hefridioù-se war o douaroù e voug ar yezh all". Ken abred hag ar bloa-

vezhoù 1920 e tiplege Roparz Hemon an dra-se... Un dra ret eo ar gefridi vroadel-se. Fazi bras e vefe eta enebañ al lec'hel ouzh ar broadel, evel ma ra lod. Al lec'hel a vag ar broadel. Ar broadel a warez al lec'hel. Ur vuhez vrezhonek lec'hel gant ur vuhez vroadel c'hallek zo tonket da vont da get. Hag ur vuhez vrezhonek rannvroel emit-hu ? Un touell n'eo ken rak derc'hel a reer da zinac'h ar gwir da dizhout ar statud a yezh reoliataet ouzh ar brezhoneg. "Seveniñ ar pemp kefridi gentañ a ra ar yezhoù reoliataet, eleze emaint war holl dachennoù ar vuhez : ar familh, an deskadurezh, ar velestradurezh, bed al labour, ar servijoù, ar reizhiad barnerezh, ar media, ar sevenadur", p.23. Ha koulskoude ez eo evit "yezhoù rannvro" e vo manifestet a-benn dibenn miz Meurzh... Diouer a emfiziañs ? An aon rak ober gant ur ger deuet da vezañ tabou ?

YEZH UNVAN

N'eus ket a zazont kennebeut hep un doare yezh unvan. Hep an doare yezh-se n'eo ket ar yezh evit sammañ an holl gefridioù. Diwezhat ha goude "breudoù start ha bec'h bras" e voe savet an euskareg unvan. Ar chañs hon eus ni da gaout ur brezhoneg unvan bet savet e-doug ar c'hantved paseet. Par d'un emlazh e vefe e lakaat en arvar hiziv an deiz. Evel an euskareg en deus gouezet ar brezhoneg ober e doare ma ne drofe ket an unvaniñ d'ur brezel a-enep ar rannyezhoù, ar pezh zo bet gwir, siwazh, evit ar galleg standart en deus renet ur brezel kriz a-enep d'e rannyezhoù ken en deus ranket ampresañ gerioù a viliadoù digant al latin, ar gresianeg, an italianeg... Evit dont da vezañ ar yezh chimik-rik a gomzomp holl hiziv an deiz, hep na gavfe den ebet abeg en dra-se, diwar dremen.

Pal an unvaniñ n'eo ket kemer lec'h ar rannyezhoù. Ar pal eo gallout ober "gant ur yezh standart, dre gomz ha dre skrid, en holl c'hennadoù furlmel : abadennoù skingomz ha skinwel, kelaouennerezh dre skrid, doublañ filmoù, kelaouerezh hollek, panelloù henchañ, imbours'herezh, deskadurezh, lennegezh, melestradurezh ha

kementzo". Pa lenner kement-se e c'haller en em c'houlenn ha n'emeur ket o vont gant un nebeud hentoù-dall e Breizh. Ur preder a ve da gaout sur-mat war ar yezh a vez kelennet d'ar vugale ha d'an oadourien da skouer. Da be vat derc'hel da gelenn n'eo ket hepken ur yezh lec'hel met yezh lec'hel ur gevredigezh aet da get, gwashañ zo ? Koll nerzh hag amzer ez eo. Lakaat diaesoc'h an darempredoù etre ar vugale hag etre an nevez vrezhonegerien ez eo ha n'eo ket sikour anezho a-benn ar fin. Na pet gwech em eus klevet tud a oa o kregiñ gant ar yezh o lavaret din e oant aet skuizh gant o c'hentelioù brezhoneg a droe da gentelioù rannyezhouriezh... Mestroniañ ur benveg kehentiñ e oa o fal ha n'eo ket gouzout ar pemp mod disheñvel da lavaret tra pe dra evit brasañ plijadur ar c'helenner.

ATEBEGEZH

Gant teir c'hemennadenn ez echu al levr. Ur gemennadenn a c'halv-diwallerezh. Klevet mat eo bet ar gemennadenn-se e Breizh. Ur gemennadenn a c'hoanag : "bez' e c'heller adreiñ buhez d'ar yezhoù orin" gant ma vo heuliet strategiezhioù advuhezekaet efedus. Kammedoù bras zo bet graet war an hent-se e Breizh en tregont vloaz diwezhañ. Hag erfin, ur gemennadenn a atebegzh : "War ar bobl hag hec'h aozadurioù emañ an atebegzh. N'eo ket a-walc'h goulen groñs gwirioù ha komz a identelezh. N'eus nemet ar pobloù orin a stag da sevel frammoù ha strategiezhioù evit advuhezekaat o yezhoù hag o sevenadurioù a c'hell kaout an tu da dreuzvevañ en ur c'hantved a deknologiezh bedelaet". Daoust ha klevet eo bet da vat e Breizh ? Ul levr da lenn ha da adlenn.

Olier ar Mogn

1. NGAS : Notenn gant ar skridaozerezh (NDLR)
2. Rouedadoù galloudel : réseaux virtuels

Arnod an euskareg, gant ar gevredigezh Garabide, lakaet e brezhoneg gant Padrig an Habask. Embannet gant Al Lanv. 68 pajenn (14 € an tamm) Ur stumm gallek eus al levr, asambles gant un DVD pederyezhek, L'expérience du basque, a c'heller kavout, embannet gant Garabide.